

може вільно спілкуватися з дитиною. В таких ситуаціях, як правило, від матері можна почути: «дитина не хоче бачити батька», «нехай звертається до суду» тощо. Проте цілком зрозуміло що мати озвучує устами дитини своє бачення ситуації.

Сам же факт сплати аліментів, особливо якщо є рішення суду, сприймається як беззаперечна аксіома та обов'язкова до виконання. Водночас самий час платник аліментів позбавлений будь-яких способів контролю за витрачанням виплачених коштів.

Така ситуація створює сприятливе підґрунтя для руйнування інституту сім'ї, знищення авторитету батька та певним чином підштовхує певну категорію людей до розірвання шлюбу з метою отримання грошової виплати у вигляді аліментів.

Аліменти (лат. *alimentum* – харчі, продовольство) – обов'язок утримання у визначених законом випадках одним членом сім'ї інших, які потребують цього. Проводяться або за згодою, або в судовому порядку. При розлученнях кошти виплачуються на утримання дітей, а в деяких західних країнах, відповідно до шлюбного договору, – на утримання одного колишнього партнера іншим. Найпоширенішим є утримання батьками неповнолітніх і непрацездатних повнолітніх дітей, які потребують матеріальної допомоги, а також утримання дітьми непрацездатних батьків.

Говорячи про аліменти в класичному розумінні, ми маємо на увазі утримання батьком своєї дитини/дітей, але ніяк не колишньої дружини. Таким чином, з метою збереження авторитету обох батьків та недопущення зловживання коштами з боку одного з батьків, з яким залишилася дитина, пропонуємо встановити контроль за витратами таких коштів. Під контролем пропонуємо обов'язковий звіт отримувача аліментів за витрачені кошти з метою недопущення зловживання ними та витрачанням цілковито на потреби дитини. Необхідно передбачити можливість припинення виплати аліментів у випадку протермінування надання звітів із підтверджуючими матеріалами (копії чеків тощо) понад три місяці із припиненням нарахування заборгованості за обов'язковими виплатами.

Запровадження такого механізму дозволить:

- забезпечити прозорість за витрачанням коштів, призначених для дитини;
- підвищення авторитету обох батьків;
- підвищення рівня статусу сім'ї та створення умов для боротьби за її існування.

Саме підвищення статусу сім'ї стане запорукою підвищення рівня міцності держави та всіх її інституцій.

1. Скільки шлюбів і розлучень реєструють в Україні та інших країнах. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/06/11/infografika/suspilstvo/skilkyy-shlyubiv-rozluchen-reyestruyut-ukrayini-ta-inshyx-krayinax>.

2. Найпоширеніші причини розлучень, – назвали вчені. URL: <https://np.pl.ua/2020/01/naupoшыrenishi-prychyny-rozluchen-nazvaly-vcheni/>.

3. Ціна батьківства. Як це – бути розлученим батьком в Україні. URL: <https://zmist.pl.ua/blogs/cina-batktivstva-yak-ce-buti-rozluchenim-batkom-v-ukrajini>.

Елеонора СКИБА

професор кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна), доктор філософських наук, професор

ГЕНДЕРНА ПАРАДИГМА ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Особливе місце у розробці сучасних наукових дискурсів посідають гендерні дослідження, за якими стоять певні соціокультурні зміни у житті людини сьогодення. Стрімкі та докорінні зміни реалій життя потребують нових парадигм теоретичного мислення.

Для розуміння сутності майбутніх соціально-культурних змін важливо брати до уваги реалії сучасного дискурсу. Сучасна соціальна філософія глибоко аналізує усі складові концепту «людина». Задля успішної імплементації правових норм суспільство має

розуміти внутрішню природу та соціальне значення подальшої перспективи міжнародної норми. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» передбачає забезпечення реалізації принципу гендерної рівності точки зору надання рівного правового статусу жінкам і чоловікам та рівних можливостей для його реалізації, що надає змогу особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах суспільного життя [1].

Як відомо, світова філософія завжди визначала чоловіка як активного діяча усієї загальної картини світу, тобто чоловік у філософії та і у культурі, взагалі, мав статус суб'єкта. Жінка, навпаки, до кінця минулого століття не визнавалась як активний діяч суспільного життя, соціально-культурний внесок жінки у розбудову суспільства повністю не визнався. Лише з кінця двадцятого століття почали з'являтися роботи, які проводили розбудову філософських засад суб'єктивності жінки. Почався процес конституювання суб'єктивності і він визнається як феномен саме жіночої статі. Проблеми суб'єктивації та суб'єктивності жінки ще досить неповно розглянуті у сучасній українській філософії і мають певне коло невивчених і недосліджених питань. Дестабілізація ідентичності, взагалі, призвела до послаблення комунікативних контекстів (як визначає Ю. Габермас), що, зі свого боку, зумовило перегляд домінуючої позиції однієї статі над іншою і подальше вивчення цілого кола проблем, пов'язаних з категорією «суб'єкт».

Таким чином, вивчення гендерної суб'єктної парадигми як засади розуміння категорій гендерного режиму сучасності має свою актуальність, доцільність і перспективність для подолання соціальної кризи в сучасному суспільстві. Одним із потужних інструментів розуміння сутності соціальних перетворень, які відчуває кожен індивід, є аналіз соціокультурних трансформацій суб'єктивності у соціально-філософському дискурсі сучасності.

Особливий інтерес становить аналіз сучасних механізмів конструювання нових форм суб'єктивності жінки та чоловіка через вивчення онтологічного аспекту трансформації суб'єктивності як чоловіків, так і жінок останніми роками, коли відбуваються глобальні зміни самого буття людини.

Соціально-культурні і навіть політично-економічні зміни у суспільстві є, на наш погляд, результатом кардинальних змін процесів ідентифікації і експлікації системно пов'язаних культурних рис, що формують «Я» чоловіків та жінок як суб'єктів і об'єктів історичного процесу і виявлення глибинних чинників, що визначають їх взаємозв'язок.

Історико-філософський аналіз проблеми суб'єкта вказує на те, що поступово класичний суб'єкт втрачає свою центрованність і в такий спосіб відбувається перегляд не лише бінарних опозицій, (в результаті чого феномен суб'єктивності жінки у філософії постмодерну набуває свого нового значення: вона ще не суб'єкт онтології, але вже й не об'єкт), але вибудовується нова парадигма самого суб'єкта.

Відбувається активний процес, з одного боку, конструювання гендеру соціально-культурним контекстом, який постійно змінюється в історичному плані, а з іншого боку, ці зміни трансформації суб'єктивації особистості впливають на зміни суспільства в цілому.

Саме вивчення природи жіночої суб'єктивації на тлі постійних змін соціальних норм допоможе розуміти і прийняти розбіжності між жіночим та чоловічим як категоріями, що постійно змінюються.

Введення у систему пізнання М. Фуко концепту переривчастості як методологічного принципу дозволило йому обґрунтувати перехід від декартівського протиставлення суб'єкта й об'єкта (чоловіка та жінки). Це дозволило у подальшому поставити під сумнів ідею, що протиставлення чоловіка та жінки є природою обґрунтоване та неминуче протиріччя, тобто повна соціально-культурна дихотомія. Такі ідеї надали новий простір думці та соціальним діям. Важливо пам'ятати, що ідеологія є ціннісно-сміисловою мережею, яка вибудовується колективно і яка розміщується між навколишнім світом та індивідом і, тим самим, впливає на його ставлення до цього світу.

Істотні зміни у сфері гендерних відносин з точки зору запобігання відтворенню та протидії гендерному насильству у сучасному українському суспільстві, безперечно, набули форми постійних і відкритих процесів. Знання з гендерної теорії, яка є невід'ємною частиною філософського дискурсу сучасності, безпосередньо впливає на те, як відбуваються ці процеси не лише у соціо-політичній сфері західноєвропейських країн, але й у етиці, естетиці, релігії, природничих науках усіх країн. Що стосується проблеми розбудови правової держави, то слід визнати, що зроблено лише перші кроки у дослідженні проблем відтворення гендерного насильства. Використання гендерного аналізу як методології є важливим для демократичного розвитку нашої країни [2]. Саме у напрямку

фундаментальних філософських розробок гендерної теорії, що досліджує складні проблеми соціуму і культури у сучасному світі, можливо поступове подолання патріархатних поглядів, редукціонізму і популістського заперечення гендерної науки та феміністської філософії.

1. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

2. Skyba E. Philosophy of postmodernism as a theoretical justification of the women social value. (2020). *Scientific Journal of Polonia University*, 2020. Vol. 38. P. 294-303.

Мирослав ТРЕЩОВ

професор кафедри
управління та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор наук з державного управління

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ
ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВІЙ АСПЕКТ**

Реформа сектора безпеки повинна відповідати різним потребам безпеки чоловіків, жінок, хлопців та дівчат. Інтеграція гендерних аспектів у розробку політики національної безпеки та оборони необхідна для дотримання міжнародних законів, інструментів та норм, що стосуються безпеки та гендерних питань. Зокрема, це Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) [1] і Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» [9].

Забезпечення рівності прав і можливостей жінок і чоловіків у секторі національної безпеки і оборони України є одним із пріоритетних напрямів державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції. Відповідні напрями закріплено в Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека»: забезпечення повної та рівноправної участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень на всіх рівнях, у тому числі в мирних переговорах, діяльності щодо встановлення миру, реінтеграції та примирення; участі у виборах, суспільно-політичній діяльності; запобігання насильству за ознакою статі; забезпечення участі жінок у запобіганні виникненню, поширенню та відновленню насильницьких конфліктів, а також усуненні причин їх виникнення, зокрема шляхом роззброєння, протидії всім формам експлуатації; підтримка мирних ініціатив та процесів розв'язання конфліктів; захист прав і врахування потреб постраждалих в умовах конфліктів і після їх завершення, зокрема захист від різних форм насильства та переслідування; врахування особливих потреб жінок і дівчат, у тому числі вразливих категорій, а також жінок-комбатантів, жінок-ветеранів під час надання послуг у сфері охорони здоров'я, психологічної та гуманітарної допомоги; забезпечення участі жінок в економічному відновленні та перехідному правосудді в конфліктних і постконфліктних ситуаціях [9].

На державному рівні політика гендерної рівності у секторі національної безпеки та оборони впроваджена та реалізується на підставі кількох основних нормативно-правових актів.

Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» [9] розроблено відповідно до Законів України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [2], «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [3], «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» [6], Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [8], Програми діяльності Кабінету Міністрів України [5], резолюцій Ради Безпеки ООН 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122, 2242, 2467, 2493, які разом формують порядок денний «Жінки, мир, безпека», та інших.

Національний план на період до 2025 року спрямований на забезпечення: участі жінок у прийнятті рішень; стійкості до безпекових викликів; постконфліктного відновлення